

УДК 342:[005.412:33.012.61-022.51/.55](477)

DOI: 10.25140/2411-5215-2018-1(13)-62-71

Тетяна Чечетова-Терашвілі

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ПЕРІОДИЗАЦІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Татьяна Чечетова-Терашвили

ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ: ПЕРИОДИЗАЦИЯ И КЛАССИФИКАЦИЯ

Tatyana Chechetova-Terashvili

REGULATORY MEASURES TO SUPPORT THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES IN UKRAINE: PERIODIZATION AND CLASSIFICATION

У статті досліджено особливості законодавчого забезпечення державної підтримки та стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні. Визначено етапи періодизації розвитку законодавчого забезпечення підприємництва в Україні. Здійснено класифікацію нормативно-правового забезпечення державного регулювання та підтримки малого та середнього підприємництва в Україні з виокремленням нових критеріальних ознак: за сферами регулювання/дерегулювання; за характером державного впливу; за призначенням; за хронологією.

Ключові слова: законодавче забезпечення; мале та середнє підприємництво; регулювання; дерегулювання; концепція; періодизація; класифікація.

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 19.

В статье исследованы особенности законодательного обеспечения государственной поддержки и стимулирования развития малого и среднего предпринимательства в Украине. Определены этапы периодизации развития законодательного обеспечения предпринимательства в Украине. Разработана классификация нормативно-правового обеспечения государственного регулирования и поддержки малого и среднего предпринимательства в Украине с выделением новых критерияльных признаков: по сферам регулирования/дерегулирования; по характеру государственного воздействия; по назначению; по хронологии.

Ключевые слова: законодательное обеспечение; малое и среднее предпринимательство; регулирование; дерегулирование; концепция; периодизация; классификация.

Рис.: 2. Табл.: 1. Библ.: 19.

The article deals with the features of the legislative support of state support and stimulation of the development of small and medium enterprises in Ukraine. The stages of the periodization of the development of legislative support of entrepreneurship in Ukraine are determined. The classification of normative legal support of state regulation and support of small and medium enterprises in Ukraine with the allocation of new criteria is developed: in the spheres of regulation / deregulation; by the nature of state influence; by appointment; in chronology.

Keywords: regulatory measures to support; small and medium-sized entrepreneurship; regulation, deregulation; concept; periodization; classification.

Fig.: 2. Table: 1. References: 19.

JEL Classification: L26; M48

Постановка проблеми. Сприяння розвитку підприємництва виступає на цьому етапі реформування економіки України одним із ключових напрямів трансформаційних перетворень у досягненні конкурентоспроможності національної економіки на міжнародній арені, що підтверджують програмні документи: Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [1], Коаліційна угода [2].

Спрямування зусиль у межах досягнення поставлених цілей реформи регулювання/дерегулювання підприємництва на законодавче забезпечення даного процесу має нині скоріше кількісні ефекти, що проявляються в кількості прийнятих законодавчих та НПА, однак залишаються, на жаль, проблеми, пов'язані з їхньою якістю та узгодженістю між собою. Це спричиняє низку взаємопов'язаних проблем, починаючи з неузгодженості законодавчих актів між собою, закінчуючи проблемами їх реалізації та відсутності організаційного забезпечення. Отже, актуальність дослідження, законодавчого забезпечення політики державної підтримки та стимулювання підприємництва в Україні з визначенням проблем, причин їх виникнення та розробка якісного законодавчого забезпечення розвитку підприємництва є своєчасними та потребує врегулювання.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню різних аспектів функціонування та розвитку малого та середнього підприємництва присвячено роботи багатьох учених, серед яких: К. Воронич, І. Гобир, О. Дикань, Л. Добуляк, М. Мельник, Т. Мельник, Ю. Ольвінська, О. Череп, Г. Швець та ін. Питання державної підтримки малого і середнього підприємництва в Україні та провідних країнах світу висвітлюють у своїх роботах З. Варналій, В. Герасимчук, Г. Колесник, І. Матюшко, І. Труш, Н. Чала, Н. Ясинська та ін.

Визначення не досліджених раніше частин загальної проблеми. Аналіз публікацій науковців за означеною проблемою свідчить, що особливості, пріоритети та напрямки державної підтримки суб'єктів малого і середнього бізнесу є предметом дослідження широкого кола науковців як зі сфери економіки, так і права. Крім того, існує багато наукових публікацій, присвячених державній підтримці малого та середнього підприємництва (МСП) в окремих галузях економіки. Проте на сьогодні залишається актуальною проблема удосконалення законодавчого забезпечення розвитку МСП, з метою забезпечення ефективності цих процесів, яка залишається недостатньою. В основу цього мають бути покладені аналіз теоретичного базису нормативно-правового забезпечення державного регулювання та підтримки МСП, а також аналіз існуючої практики та проблем законодавчого забезпечення державної підтримки та стимулювання розвитку МСП в Україні.

Метою статті є систематизація законодавчого забезпечення розвитку малого та середнього підприємництва в Україні на основі дослідження наявних критеріїв класифікації законодавства в цій сфері та розробки нових ознак, що характеризують сферу державного впливу, періодизацію законодавства, призначення та сферу регулювання/дерегулювання.

Виклад основного матеріалу. Періодизацію розвитку законодавчого забезпечення підприємництва в Україні представлено на рис. 1.

Рис. 1. Періодизація розвитку законодавчого забезпечення підприємництва в Україні

На першому етапі слід виділити переваги в законодавчому забезпеченні підтримки, розвитку, регулювання та дерегулювання підприємницької діяльності в Україні: надано визначення поняття підприємництво, підприємство, суб'єкт підприємницької діяльності; визначено принципи підприємницької діяльності; зазначено порядок реєстрації підприємств; надано гарантії державної підтримки підприємництва; визначено засади держав-

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

ного регулювання підприємництва; визначено пріоритетні напрями підприємницької діяльності; створено Комітет (1991), пізніше підрозділ Міністерства економіки України (1995) по сприянню малим підприємствам і підприємництву; затверджено Програму державної підтримки підприємництва в Україні.

Недоліками першого етапу слід вважати: недостатність нормативно-правових актів (НПА), що регулюють усі аспекти підприємницької діяльності через становлення Українського законодавства; не визначено види, параметри, межі державної підтримки підприємництва; дублювання норм в різних НПА; недостатня узгодженість всіх НПА у сфері розвитку підприємництва; гальмування розвитку підприємництва через положення діючих НПА; відсутність системності, підпорядкованості НПА через відсутність головного Закону країни – Конституції тощо.

Другий етап законодавчого забезпечення підприємництва в Україні характеризується активною законотворчістю в межах розвитку підприємницької діяльності; розробкою відповідних НПА щодо державної підтримки та стимулювання розвитку малого підприємництва зі створенням відповідних органів регулювання з елементами дерегуляторного впливу. Однак усе ще було не вирішено проблему значного адміністративного навантаження на населення; відсутності системності в нормативно-правових актах; обмеженості права регіональних органів влади у стимулюванні підприємницької активності на місцях; розгалуженість норм підтримки та розвитку підприємництва в різних НПА відповідно різних сфер, видів діяльності та ін.

Третій етап характеризувався систематизацією нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності, також систематизацією законодавства за сферами регулювання (дозвільна система, реєстраційна система, податкова, бюджетна системи), що характеризується прийняттям Законів України. Його перевагами слід визначити систематизацію основних положень ведення та підтримки господарської діяльності в Україні; законодавче закріплення засад регуляторної політики держави у сфері господарської діяльності; створено Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва; значна кількість Законів та НПА у сфері спрощення ведення бізнесу. Незважаючи на значні зрушення в процесі розвитку МСП все ще залишалося деяке дублювання положень кодексів та законів; неузгодженість законодавства у сфері підприємницької діяльності; зарегульованість підприємницької діяльності; відсутність систематизації НПА за всіма сферами діяльності (зовнішньоекономічна діяльність та ін.).

Перевагами законодавчого забезпечення розвитку підприємництва в Україні в рамках четвертого етапу слід виокремити наступне: спрощено процедуру державної реєстрації та припинення підприємницької діяльності юридичних осіб та фізичної особи-підприємця; спрощено процедуру державної реєстрації земельних ділянок та речових прав на нерухоме майно; спрощено процедури у сфері землеустрою; спрощено процедуру державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця; спрощення проведення реєстраційних дій на окремих територіях; зменшено кількість та спрощено процедури отримання дозвільних документів на здійснення певних видів господарської діяльності; спрощено порядок надання адміністративних послуг; зменшено витрати часу на виконання податкового обов'язку та процедуру реєстрації платників податків; оформлення окремих товарів, проведення банківських операцій; послаблено втручання контролюючих органів у діяльність суб'єктів господарювання.

У результаті аналізу нормативно-правових актів у сфері регулювання підприємницької діяльності на четвертому етапі було виявлено недоліки, які погіршують підприємницький та інвестиційний клімат держави:

- основні зусилля були спрямовані на створення законодавства та нормативно-правової бази, причому виконання реформ оцінювалося за кількісними показниками без урахування якості та дієвості прийнятих актів;

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

- напрями законотворчої та нормотворчої діяльності не в повній мірі відповідають програмним завданням, очікуванням громадянського суспільства та проблемам, ідентифікованим в процесі аналізу міжнародних рейтингів.

Таким чином, проведений аналіз довів важливість законодавчого забезпечення розвитку підприємницької діяльності та доцільність його систематизації з метою подальшого удосконалення.

Як зазначає К. Диковенко, «правове регулювання є головним вираженням регуляторної політики держави в усіх сферах життя суспільства. Діяльність держави, спрямована на врегулювання господарських відносин, відбивається в конкретних нормотворчих діях, а саме: прийнятті певного НАП, який дозволяє, забороняє або приписує діяти належним чином» [3].

Правове регулювання розглядається у Вільній енциклопедії Вікіпедія [4] як «упорядкування суспільних відносин здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток. Держава забезпечує життєдіяльність суспільства як системи через використання влади, а право через нормативне регулювання. Останнє... покликано бути стабілізаційним і заспокійливим фактором завдяки принципам волі і справедливості, які містяться у ньому».

Однак є проблеми в низькій ефективності НПА через відсутність системності та підпорядкованості внесення змін у чинні НПА, неузгодженість актів між собою та європейськими нормами. Р. Кузьмін підтверджує цю тезу: «система державного управління, яка існує, призвела до появи величезної кількості нормативних актів, котрі мали внутрішні суперечності та зазнавали досить хаотичних змін» [5, с. 82]. Отже, безсистемність нормативно-правового поля регулювання економічних відносин призводить до відсутності ефективності реалізації НПА та досягненні поставленої мети. На думку В. Мамотова, «норми, які стосуються економічної системи України, виявилися неповними і розкиданими по різних законах» [6, с. 188].

Таким чином, нормативно-правове забезпечення підтримки, регулювання/дерегулювання малого та середнього підприємництва в Україні доцільно класифікувати таким чином (рис. 2).

Доцільно удосконалити класифікацію НПА, що забезпечують державну підтримку, регулювання / дерегулювання економіки, а саме:

- за хронологією (за етапами): початковий (підготовчий) етап (1986–1990); формування державної політики підтримки малого підприємництва (1991–1995); розвиток підприємництва (1996–2002); регуляторний/ дерегуляторний (2003–2011); державна підтримка та дерегулювання підприємництва (2012 р. – по теп. час);

- за сферами регулювання / дерегулювання: НПА у сфері реєстрації; дозвільній сфері, сфері ліцензування, зовнішньоекономічної діяльності, податковій сфері; контрольно-перевірочній діяльності та ін.;

- за характером державного впливу: державна підтримка та стимулювання підприємницької діяльності; державне регулювання підприємницької діяльності; дерегулювання підприємницької діяльності;

- за призначенням: загальні (містять загальні норми регулювання підприємницької діяльності); специфічні (спрямовані на регулювання окремих сфери підприємницької діяльності);

- за рівнем регулювання/дерегулювання: НПА, що розробляються та діють на макро-, мезо- та мікрорівні.

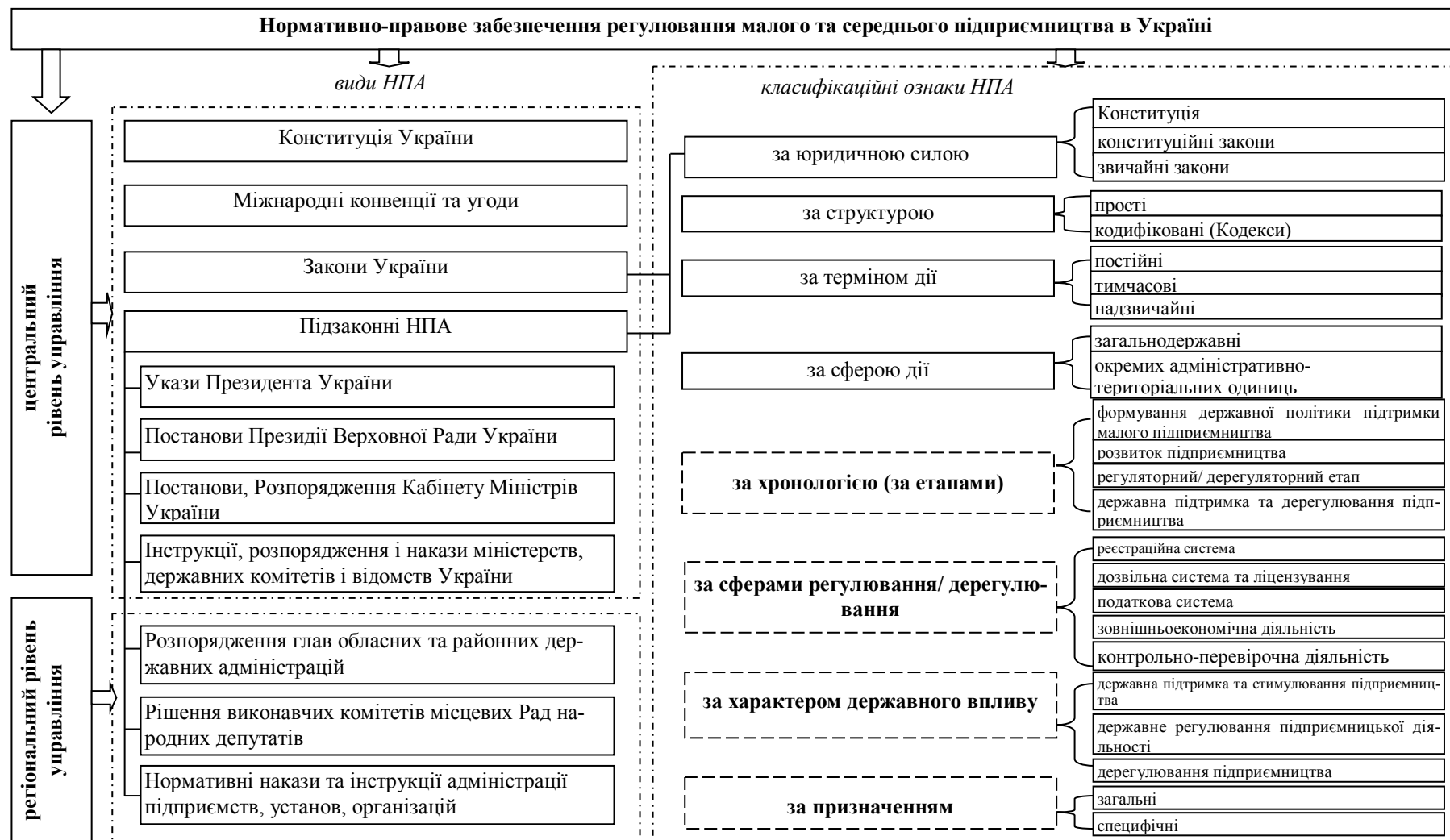

Рис. 2. Класифікація нормативно-правового забезпечення підтримки, регулювання/дерегулювання малого та середнього підприємництва в Україні

Примітки: – наявні в літературі класифікаційні ознаки НПА;   – запропоновані автором класифікаційні ознаки НПА

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У таблиці наведено фрагмент класифікації проаналізованих вище НПА у сфері забезпечення розвитку підприємництва в Україні в залежності від запропонованих критеріїв.

Таблиця

Етапи законодавчого забезпечення розвитку підприємництва в Україні залежно від характеру державного впливу, від призначення, від сфери регулювання підприємницької діяльності (фрагмент)

Вид, дата прийняття, номер	Назва НПА / етапи	призначення		характер державного впливу			сфера регулювання				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Початковий (підготовчий) етап 1986–1990 рр.											
Закон СРСР від 19.11.1986 р.	«Об индивидуальной трудовой деятельности»	+			+						
Закон СРСР від 26.05.1988 р. № 8998-XI	«Про кооперацію в СРСР»	+			+						
Закон СРСР від 04.06.90 р. № 1529-1	«Про підприємства в СРСР»	+			+						
I етап – Формування державної політики підтримки малого підприємництва 1991–1995 рр.											
Закон СРСР від 02.04.1991 р. № 2079-1	«Об общих началах предпринимательства граждан в СССР»	+		+	+						
Закон України від 07.02.1991 № 698-XII	«Про підприємництво» [7]	+			+	+					
Закон України від 27.03.1991 № 887-XII	«Про підприємства в Україні» [8]	+			+						
...											
II етап - Розвиток підприємництва 1996–2002 рр.											
Постанова КМУ № 404 від 3.04.1996	«Про Концепцію державної політики розвитку малого підприємництва» [9]	+									
Постанова КМУ від 29 січня 1997 р. № 86	«Про Програму розвитку малого підприємництва в Україні на 1997-1998 роки» [10]	+		+							
Указ Президента України від 23.07.1998 № 817/98	«Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» [11]	+			+	+					
....											
III етап – Регуляторний/ дерегуляторний 2003-2011 рр.											
Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV	Господарський кодекс України	+		+	+	+					
Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV	«Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [12]	+			+						
Указ Президента України від 03.09.2007 № 816/2007	«Про Концепцію вдосконалення державного регулювання господарської діяльності» [13]	+			+						
Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI	Податковий кодекс України [14]		+		+	+	+		+		
Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI	Бюджетний кодекс України [15]		+	+	+	+					
.....											

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Закінчення табл.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
IV етап – державна підтримка та дерегулювання підприємництва 2012 р. – по теперішній час											
Розпорядження КМУ від 28 серпня 2013 р. № 641-р	«Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки» [16]	+		+	+						
Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI	«Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [17]	+		+							
Закон України від 01.07.2014 № 1555-VII	«Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [18]	+		+							
Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI	Митний кодекс України [19]		+		+						+
...											

Примітка: 1 – загальні; 2 – специфічні; 3 – державна підтримка та стимулювання підприємницької діяльності; 4 – державне регулювання підприємницької діяльності; 5 – дерегулювання підприємницької діяльності; 6 – реєстраційна система; 7 – дозвільна система та ліцензування; 8 – податкова система; 9 – зовнішньоекономічна діяльність; 10 – контрольно-перевірочна діяльність.

На основі класифікації НПА, що наведена у таблиці, можна зробити такі висновки:

1) на початковому та, переважно, й на I етапі спостерігається превалювання загальних НПА за ознакою «призначення НПА». Це пояснюється тим, що перші етапи характеризуються становленням підприємницької діяльності в Україні та, відповідно, формуванням законодавчого забезпечення державної політики підтримки підприємництва, у тому числі малого та середнього. Наступні етапи характеризуються переважанням специфічних НПА, що спрямовані на регулювання конкретних сфер або видів підприємницької діяльності та зміни до них відповідно до змін у політичній, економічній сферах і норм європейського законодавства;

2) за класифікаційною ознакою «характер державного впливу» спостерігається така ситуація: початковий етап характеризується прийняттям НПА, що регулюють індивідуальну трудову діяльність, діяльність підприємств, однак завдань підтримки чи спрощення процедур на цьому етапі не ставилося.

На першому етапі було покладено початок розробки та законодавчого забезпечення дій з державної підтримки та стимулювання підприємницької діяльності, а також регуляторних функцій держави, що пов'язано з переходом на ринкові відносини.

Другий етап характеризувався активністю в законодавчому забезпеченні розвитку підприємництва, що сприяло появі НПА різного характеру впливу. Однак превалювало все ж таки законодавство у сфері державного регулювання підприємницької діяльності.

Третій етап характеризувався систематизацією законодавства у сфері регулювання підприємницької діяльності з появою ГКУ, ПКУ, БКУ, які мали також елементи дерегуляторної діяльності держави.

Зважаючи на проблеми попередніх етапів, останній характеризується превалюванням НПА, спрямованих на дерегулювання підприємницької діяльності та стимулювання її розвитку;

3) залежно від сфери регулювання спостерігається така закономірність: пряма пропорційність нарощення кількості НПА за сферами регулювання залежно від етапів, особливо активним з цього погляду став II етап. На III етапі спостерігається систематизація та узагальнення великої кількості НПА та їх групування у кодекси: ГКУ, ПКУ, БКУ, а на останньому етапі й МКУ, що призводить до появи низки законів та постанов щодо внесення змін до кодексів.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Така класифікація нормативно-правового забезпечення регулювання підприємницької діяльності має певні переваги:

- по-перше, внесення змін у будь-який НПА приведе до легкого пошуку інших взаємопов'язаних НПА, що регулюють цей напрям, чи об'єкт регулювання/дерегулювання, що знижує ризики невідповідності НПА між собою;
- по-друге, зручність для суб'єктів відстежувати та аналізувати нові НПА сферах, галузях та ін. господарювання суб'єкта;
- по-третє, зручність оцінки дієвості та якості НПА;
- по-четверте, наочність інтенсивності та проблем у законодавчому забезпеченні розвитку підприємництва за сферами, етапами, характером державного впливу і т. ін.;
- по п'яте, така класифікація може бути використана для відстеження результативності реформ з підтримки та стимулювання розвитку підприємницької діяльності.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що з різною інтенсивністю та спрямованістю НПА у сфері стимулювання підприємницької діяльності України вирішували лише деякі проблеми, проте значна кількість питань у сфері регулювання/дерегулювання економіки, які стримують діяльність суб'єктів господарювання в Україні, залишаються і досі не вирішеними.

Залишається кількісні переваги законодавчого забезпечення регулювання підприємницької активності, однак якість цих нормативних документів не завжди відповідає вимогам.

Для вирішення проблем необхідним є: внесення законодавчих змін, забезпечення реалізації політики прозорості та залучення громадськості до контролю за якістю роботи органів державної влади; удосконалення методичного забезпечення оцінювання якості нормативно-правових актів у сфері дерегулювання економіки тощо.

Врегулювання законодавчих суперечностей у сфері державного регулювання підприємницької діяльності дасть змогу підвищити ефективність реформи дерегулювання економіки та дозволить ліквідувати бар'єри підприємницької діяльності в законодавчому аспекті.

Список використаних джерел

1. Стратегія сталого розвитку «Україна 2020»: затверджена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10> (дата звернення: 20.12.2017).
2. Угода про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» від 27 листопада 2014 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/file/text/33/f439014n8.pdf> (дата звернення: 10.12.2017).
3. Диковенко К. О. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення державного регулювання господарської діяльності в Україні. *Юридична наука Господарське право*. 2011. № 2. С. 99–100.
4. Вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org> (дата звернення: 20.12.2017).
5. Кузьмін Р. Р. Підвищення якості господарського законодавства, боротьба з економічною злочинністю потребують вдосконалення регуляторної політики. *Право України*. 2007. № 10. С. 82–85.
6. Мамутов В. К. Законодавче забезпечення економічної політики. Щорічник українського права : зб. наук. пр. / відп. за вип. О. В. Петришин. Харків: Право, 2009. № 1. С. 184–191.
7. Про підприємство: Закон України від 07.02.1991 № 698-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР)*. 1991. № 14. Ст. 168.
8. Про підприємства в Україні: Закон України від 27.03.1991 № 887-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР)*. 1991. № 24. Ст. 272.
9. Про Концепцію державної політики розвитку малого підприємництва: Постанова Кабінету Міністрів України № 404 від 03.04.1996. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/404-96-%D0%BF> (дата звернення: 18.11.2017).
10. Про Програму розвитку малого підприємництва в Україні на 1997-1998 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 січня 1997 р. № 86. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/86-97-%D0%BF> (дата звернення: 15.12.2017).

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

11. Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності: Указ Президента України від 23.07.1998 № 817/98. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/817/98> (дата звернення: 20.12.2017).

12. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1160-15> (дата звернення: 20.12.2017).

13. Про Концепцію вдосконалення державного регулювання господарської діяльності: Указ Президента України від 03.09.2007 № 816/2007. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/816/2007> (дата звернення: 15.11.2017).

14. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, 15-16, 17. Ст. 112. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 20.12.2017).

15. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51. Ст. 572. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 16.10.2017).

16. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 641-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-%D1%80> (дата звернення: 20.10.2017).

17. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України №4618-17 від 22.03.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> (дата звернення: 03.12.2017).

18. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01.07.2014 № 1555-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1555-18> (дата звернення: 02.12.2017).

19. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45, 46-47, 48. Ст. 552. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 20.12.2017).

References

1. *Strategiia staloho rozvytku «Ukraine 2020» [The Strategy for Sustainable Development «Ukraine 2020»]*. № 5/2015 (January 12, 2015). Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.

2. *Uhoda pro koalitsiiu deputatskykh fraktsii «Ievropeiska Ukraina» [Agreement on the coalition of deputy factions «European Ukraine»]*. (November 27, 2014). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/file/text/33/f439014n8.pdf>.

3. Dykovenko, K. O. (2011). Suchasnyi stan normatyvno-pravovoho zabezpechennia derzhavnoho rehuliuвання hospodarskoi diialnosti v Ukraini [Current state of normative-legal provision of state regulation of economic activity in Ukraine]. *Yurydychna nauka. Hospodarske pravo – Legal science Economic law*, 2, 99–100 [in Ukrainian].

4. *Vilna entsyklopediia [Free Encyclopedia]*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org>.

5. Kuzmin, R. R. (2007). Pidvyshchennia yakosti hospodarskoho zakonodavstva, borotba z ekonomichnoiu zlochynnistiu potrebiut vdoskonalennia rehuliatornoi polityky [Improving the quality of economic legislation, the fight against economic crime need to improve regulatory policy]. *Pravo Ukrainy – The law of Ukraine*, 10, 82-85 [in Ukrainian].

6. Mamutov, V. K. (2009). Zakonodavche zabezpechennia ekonomichnoi polityky [Legislative support of economic policy]. *Shchorichnyk ukrainskoho prava – Yearbook of Ukrainian Law*, 1, 184–191 [in Ukrainian].

7. Pro pidpriemnytstvo [About entrepreneurship]. № 698-XII (07.02.1991) (1991). *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR – Information from the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR*, 14, 168 [in Ukrainian].

8. Pro pidpriemstva v Ukraini [About enterprises in Ukraine]. № 887-XII (March 27, 1991) (1991). *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR – Information of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR*, 4, 272 [in Ukrainian].

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

9. *Pro Kontseptsiiu derzhavnoi polityky rozvytku maloho pidpriemnytstva [On the Concept of State Policy for the Development of Small Entrepreneurship]*. № 404 (03.04.1996). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/404-96-%D0%BF>.

10. *Pro Prohramu rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini na 1997-1998 roky [About the Program of Small Business Development in Ukraine for 1997-1998]*. № 86 (29.01.1997). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/86-97-%D0%BF>.

11. *Pro deiaki zakhody z derehuliuвання pidpriemnytskoi diialnosti [Some measures to deregulate entrepreneurial activity]*. № 817/98 (23.07.1998). Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/817/98>.

12. *Pro zasady derzhavnoi rehuliatornoi polityky u sferi hospodarskoi diialnosti [On the Principles of State Regulatory Policy in the field of economic activity]*. № 1160-IV (11.09.2003). Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>.

13. *Pro Kontseptsiiu vdoskonalennia derzhavnoho rehuliuвання hospodarskoi diialnosti [About the concept of improvement of state regulation of economic activity]*. № 816/2007 (03.09.2007). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/816/2007>.

14. Podatkovyi kodeks Ukrainy [The Tax Code of Ukraine]. № 2755-VI (02.12.2010) (2011). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 13-14, 15-16, 17, 112. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

15. Biudzhetnyi kodeks Ukrainy [The Budget Code of Ukraine]. № 2456-VI (08.07.2010) (2010). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 50-51, 572. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

16. *Pro skhvalennia Kontseptsii Zahalnoderzhavnoi prohramy rozvytku maloho i serednoho pidpriemnytstva na 2014-2024 roky [About the approval of the Concept of the National Program for the Development of Small and Medium Enterprises for 2014-2024]*. № 641-p (August 28, 2013). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-%D1%80>.

17. *Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednoho pidpriemnytstva v Ukraini [About development and state support of small and medium enterprises in Ukraine]*. № 4618-17 (22.03.2012). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.

18. *Pro derzhavnu dopomohu subiektam hospodariuvannia [On State Aid to Business Entities]*. № 1555-VII (01.07.2014). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>.

19. Mytnyi kodeks Ukrainy [Customs Code of Ukraine]. № 4495-VI (March 13, 2012) (2012). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 44-45, 46-47, 48, 552. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Чечетова-Терашвілі Тетяна Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, здобувач, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1-А, м. Харків, 61166, Україна).

Чечетова-Терашвили Татьяна Михайловна – кандидат экономических наук доцент, соискатель, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пер. Инженерный, 1-А, г. Харьков, 61166, Украина).

Chechetova-Terashvili Tatyana M. – PhD in Economics, Associate professor, applicant, Research and Development Centre for Industrial Problems of Development of the NAS of Ukraine (lane Engineering, 1-A, 61166 Kharkiv, Ukraine).